

VZDELÁVANIE A SPOLOČNOSŤ

IX.

vedecký zborník

Renáta Bernátová
Tetyana Nestorenko (eds.)

Prešovská univerzita v Prešove
Pedagogická fakulta

VZDELÁVANIE A SPOLOČNOSŤ

IX.

vedecký zborník

Renáta Bernátová
Tetyana Nestorenko (eds.)

PREŠOV 2024

Vzdelávanie a spoločnosť IX.

vedecký zborník

Editorky: doc. RNDr. Renáta Bernátová, PhD.
doc. Tetyana Nestorenko, PhD.

Recenzent: prof. PhDr. Milan Portík, PhD.
prof. Valentina Smačilo

Rozsah: 319 strán

Vydanie: prvé

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove
vo Vydavateľstve Prešovskej univerzity, 2024
Publikácia bola vydaná elektronicky v Digitálnej knižnici UK PU
<https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova19>

Za odbornú a jazykovú stránku zborníka zodpovedajú autori jednotlivých príspevkov.
Rukopis neprešiel redakčnou ani jazykovou úpravou.

© Renáta Bernátová, Tetyana Nestorenko, autori, 2024

© Prešovská univerzita v Prešove, 2024

ISBN 978-80-555-3353-7

EAN 9788055533537

OBSAH

ÚVOD.....	7
SEKCIA: STREDOŠKOLSKÁ PEDAGOGIKA.....	8
МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З ФІЗИКИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ Олексій Белоконь.....	9
ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ БАЗОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: МОТИВАЦІЯ, СТІЙКІСТЬ, ВПЕВНЕНІСТЬ Вікторія Бондаренко.....	20
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ» У 5-6 КЛАСАХ Віта Коба, Юлія Півненко.....	27
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ З ТЕХНОЛОГІЙ (ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ) Сергій Рябець, Іван Рябець.....	39
SEKCIA: VYSOKOŠKOLSKÁ PEDAGOGIKA.....	55
DISTANCE LEARNING IN UKRAINE: HIGH SCHOOL STUDENTS' AND TEACHERS' PERSPECTIVE Viktoriiia Bieliaieva.....	56
LATENT STRUCTURE OF THE PHENOMENON OF ADULTHOOD AS UNDERSTOOD BY UKRAINIAN STUDENT YOUTH Tetyana Ivanova, Olena Kuppenko.....	63
PSYCHOLOGICAL AND EMOTIONAL PROBLEMS IN THE PROCESS OF LEARNING ENGLISH BY CADETS Inna Zhukovych.....	69
ОСОБЛИВОСТІ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ У ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ Тамара Бардадим, Ольга Лефтерова, Олександр Лефтеров.....	76
ВПРОВАДЖЕННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ Ігор Коваль, Роман Яремко.....	83
ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ Світлана Микитюк, Василь Микитюк.....	87
ВПЛИВ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК НА РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	

ВПРОВАДЖЕННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

IMPLEMENTATION OF TRAINING TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS WITH SPECIFIC LEARNING CONDITIONS

Ігор Коваль, Роман Яремко

Ihor Koval, Roman Yaremko

Анотація

У статті здійснено аналіз проблеми впровадження тренінгових технологій у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Важливість використання таких технологій обґрунтовано на основі чітко визначених цілей, завдань та особливостей застосування активних методів навчання. Вказано, що ключові методи, такі як групові обговорення, рольові ігри, кейс-стаді та симуляції, сприяють розвитку професійних компетенцій та навичок. Аргументовано важливість врахування при складанні програм тренінгу: потреб усіх учасників; цілей та завдань; методів; індивідуальності учасників; фасилітації. Доведено, що тренінгова програма вдосконалення професійно важливих якостей майбутніх фахівців повинна включати ряд завдань, спрямованих на розвиток конкретних компетенцій і навичок.

Зроблено висновок, що тренінгові технології потрібні для забезпечення високої якості професійної підготовки випускників закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, оскільки вони допомагають здобувачам вищої освіти не лише опанувати теоретичні знання, але й набути практичних навичок, що важливо для успішної професійної діяльності. Впровадження тренінгових технологій у систему вищої освіти є необхідним для підготовки висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців. Вони допомагають майбутнім спеціалістам здобувати необхідні знання та навички, адаптуватися до сучасних вимог ринку праці та успішно реалізовувати себе в професійній діяльності.

Annotation

The article analyses the problem of introducing training technologies in higher education institutions with specific learning conditions. The importance of using such technologies is substantiated on the basis of clearly defined goals, objectives and features of active learning methods use. It is indicated that key methods, such as group discussions, role-playing games, case studies and simulations, contribute to the development of professional competencies and skills. The importance of taking into account the needs of all participants; goals and objectives; methods; individuality of participants; facilitation when designing training programmes is argued. It is proved that a training programme for improving the professionally important qualities of future specialists should include a number of tasks aimed at developing specific competencies and skills.

It has been concluded that training technologies are needed to ensure high quality of professional training of graduates of higher education institutions with specific learning conditions, since they help higher education students not only to master theoretical knowledge but also to acquire practical skills, which is important for successful professional activity. The introduction of training technologies into the higher education system is essential for training highly qualified and competitive specialists. They help future specialists to acquire the necessary knowledge and skills, adapt to modern labour market requirements and successfully realise themselves in their professional activities.

Ключові слова: тренінг, тренінгова програм, тренінгові технології, заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Key words: training, training programme, training technologies, higher education institutions with specific learning conditions.

Вступ

Для сучасного соціально-економічного розвитку України надзвичайно важливо забезпечити випусників закладів вищої освіти необхідними навичками для успішної професійної діяльності. Освічені та компетентні фахівці є ключовим ресурсом для інновацій, конкурентоспроможності та успіху країни. Одним із основних елементів цього процесу є впровадження інтерактивних тренінгових технологій, які продукують готовність до викликів сучасного ринку праці, набуття знань та навичок, що можуть бути застосовані на практиці.

Використання тренінгових технологій у професійній підготовці стало можливим завдяки науковим працям закордонних науковців М. Adams, D. Birrer, R. Buckley, С. Campbell, G. Caple, M. Gottlieb, M. Handelsman, S. Knapp, G. Morgan, S. Wheelan. Серед вітчизняних науковців, цю проблему вивчали: О. Баніт, О. Коваленко, Т. Браніцька, Л. Лук'янова, І. Матійків, О. Похилюк, А. Семенова, Д. Супрун, О. Штепа, Т. Яценко. Науково-практичні аспекти тренінгу для фахівців ризиконебезпечних професій розглядали у своїх дослідженнях науковці: S. McBride, K. Reivich, M. Seligman, О. Бикова, О. Вавринів, З. Ковальчук, М. Козяр, В. Лефтеров, С. Миронець, О. Тімченко, Л. Мороз, Я. Овсяннікова, Р. Яремко та інші [1; 2; 3].

На основі опрацювання психолого-педагогічної літератури, проведених досліджень [1; 2; 3] та практичного досвіду вважаємо, що кожна тренінгова програма повинна враховувати чітко визначені цілі та завдання, що повинні бути конкретними, вимірюваними, досяжними, релевантними та визначеними у часі. Завдання тренінгу повинні відповідати потребам учасників і сприяти досягненню встановлених цілей. Програма тренінгу має бути адаптованою до специфічних потреб та рівня підготовки кожного учасника, оскільки врахування індивідуальних особливостей навчання, таких як стиль навчання та швидкість засвоєння матеріалу, що впливає на ефективність впровадження програми. Досить ефективним у проведенні будь якого тренінгу є використання активних методів навчання, таких як групові обговорення, рольові ігри, кейс-стаді та симуляції. Постійно потрібно заохочувати активність усіх учасниками. Головними завданнями, що ставляться перед тренером є зосередження на розвитку практичних навичок, які учасники можуть застосовувати в своїй професійній діяльності та використання реальних прикладів і ситуацій для наближення навчання до практики.

Досліджено, що зворотній зв'язок у тренінговій роботі продукує покращення тренінгового процесу, а надання психологічної підтримки учасникам сприяє зниженню стресу та підвищенню мотивації учасників. Також, на основі зворотнього зв'язку проходить вдосконалення елементів психологічних методик, що підвищує рівень засвоєння матеріалу.

Не менш важливим у тренінгах є використання мотивуючих факторів для залучення учасників до активного навчання, оскільки заохочення досягнень і прогресу через винагороди та визнання, продукує бажаний результат.

Для досягнення результативності у впровадженні тренінгів потрібно забезпечити високу якість навчання, підвищити мотивацію та залученість учасників, а також сприяти розвитку необхідних навичок та компетенцій для успішної професійної діяльності. Також при формуванні програм тренінгу необхідно передбачати:

- **Аналіз потреб усіх учасників** – визначення конкретних професійних якостей, які потребують вдосконалення, на основі ретроспективного аналізу професійної діяльності.

- **Формулювання цілей та завдань** – встановлення конкретних цілей, які потрібно досягти під час тренінгу, та розробка завдань, що сприятимуть досягненню цих цілей.

- **Вибір методів** – визначення методів, що будуть використовуватися під час тренінгу (інтерактивні вправи, рольові ігри, групові дискусії, кейси та інші психолого-педагогічні техніки).

- **Структурування тренінгу** – розподіл тренінгу на чітко визначені блоки часу та тематичні одиниці, забезпечуючи логічний та послідовний розвиток навичок та якостей.

- **Оцінка та звітність** – розробка системи оцінки для визначення успішності тренінгу та створення механізмів звітності для учасників та відповідних зацікавлених сторін.

- **Адаптація до індивідуальних потреб учасників** – забезпечення гнучкості програми для адаптації до індивідуальних потреб та рівня підготовки учасників.

- **Фасилітація групового процесу** – створення ефективних механізмів комунікації та взаємодії між учасниками для сприяння взаємному навчанню та обміну досвідом.

Також при розробці тренінгової програми, важливо враховувати як індивідуальні особливості учасників, так і особливості їх навчання та розвитку у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Це в подальшому може значно покращити ефективність тренінгу та його позитивний вплив на професійний розвиток особистості.

Кожна тренінгова програма вдосконалення професійно важливих якостей майбутніх фахівців повинна включати ряд завдань, спрямованих на розвиток конкретних компетенцій і навичок [3]. Тому до таких завдань, відносимо:

Розуміння та розвиток міжособистісної комунікації:

- Техніки невербальної комунікації та використання мови тіла.
- Вправи для вдосконалення навичок вираження власних думок та відповіді на висловлені емоції.

Управління стресом та саморегуляція:

- Техніки релаксації та медитації для зниження рівня стресу.
- Робота над підвищенням стійкості до емоційного перевантаження.

Розвиток критичного та аналітичного мислення:

- Групові обговорення та аналіз кейсів для розвитку критичного мислення.
- Тренінги з прийняття обґрунтованих рішень у складних ситуаціях.

Робота в групі та тимбілдінг:

- Вправи для підвищення ефективності роботи в групі.
- Тренінги з побудови позитивних взаємин та співпраці.

Розвиток творчого мислення:

- Застосування технік та вправ для стимулювання творчості у розв'язанні проблем.
- Робота над розширенням варіативності мислення.

Професійний розвиток та рефлексія:

- Тренінги з планування кар'єри та особистого розвитку.
- Рефлексія для аналізу власного професійного досвіду та вдосконалення практики.

Тренінг здібностей до технологій:

- Ознайомлення та тренування використання сучасних інструментів та технологій в практиці.

Збереження етики та професійних стандартів:

- Семінари та дискусії про етичні аспекти діяльності в ситуаціях ризику та невизначеності.

- Тренінги з вирішення етичних дилем.

Розвиток емпатії та слухання:

- Тренінгові вправи для вдосконалення навичок активного слухання.
- Ситуаційні рольові ігри для розширення емпатії та співпереживання.

Таким чином, тренінгові технології потрібні для забезпечення високої якості професійної підготовки випускників закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, оскільки вони допомагають здобувачам вищої освіти не лише опанувати теоретичні знання, але й

набути практичних навичок, що важливо для успішної професійної діяльності. На основі тренінгів учасники навчаються ефективній взаємодії з колегами, практикують вирішення конкретних професійних завдань, відпрацьовують навички в реальних або симульованих умовах, що допомагає закріпити теоретичні знання та готує їх до професійних викликів.

Впровадження тренінгових технологій у систему вищої освіти є необхідним для підготовки висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців. Вони допомагають майбутнім спеціалістам здобувати необхідні знання та навички, адаптуватися до сучасних вимог ринку праці та успішно реалізовувати себе в професійній діяльності.

Література

1. КОВАЛЬ І. С. Тренінг психологічної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах : посібник / І. С. Коваль. – Львів : ЛДУ БЖД, 2016. – 160 с.
2. КОВАЛЬ І. С. Тренінг формування психологічної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах / І. С. Коваль // Проблеми екстремальної та кризової психології. – 2015. – № 18. – С. 97–104.
3. КОВАЛЬ М. С., КОВАЛЬ І. С. Професійно-психологічний супровід рятувальників в умовах ризику: навчально-методичний посібник з організації та проведення тренінгу / автори М. С. Коваль, І. С. Коваль – Львів: ЛДУ БЖД, 2022. – 252 с.
4. KOVAL I. S., YAREMKO R. YA., VAVRYNIV O. S. The use of training technologies in the process of professional training for future rescuers in higher education institutions. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2024. Вип. 71. С. 142-149. DOI: 10.31652/2412-1142-2024-71-142-150.
5. VAVRYNIV, O. S., YAREMKO, R. YA. Empathy as a factor in the development of personal components of future rescuers' professional self-realization. *Insight: the psychological dimensions of society*, 2022, 8, 56-69. DOI: 10.32999/2663-970X/2022-8-5.
6. ZAVATSKA, N., HOI, N., KOZMENKO, O., KOSHELEVA, N., ZAVATSKYI, Y., & YAREMKO, R. Empirical research of student leadership's content parameters. *Amazonia Investiga*. 2022. № 11 (51). P. 40-49.

Information about the authors:

Ihor Koval – PhD of Pedagogic Sciences, Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine.

Viktor Lopatovskyi – PhD of Psychological Sciences, Associate Professor, Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine.